

تحلیلی بر وضعیت حکمروایی خوب در روستاهای پیراشهری ارومیه

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۲۸

پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۴/۱۶

صفحات: ۲۳۶-۲۲۱

میرنجف موسوی^۱ استاد گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.
جواد جهانگیرزاده؛ استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.
نیما بایرامزاده؛ کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
سجاد امیدوارفر؛ کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

هدف اصلی این پژوهش تحلیلی بر وضعیت حکمروایی خوب در روستاهای پیراشهری ارومیه می‌باشد. روش پژوهش حاضر از نظر زمانی طولی، از نظر نتایج کاربردی و از نظر هدف توصیفی-تحلیلی می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات به دو صورت اسنادی و میدانی است. جامعه آماری پژوهش ساکنان روستاهای پیراشهری ارومیه (روستاهای بند، توپراق قلعه، دده سقی، ریحان‌آباد، وزیرآباد، ولنده سفلی، انهرسفلی، گنج‌آباد و میرآباد) می‌باشند که مطابق فرمول کوکران ۳۷۷ به دست آمده است که به صورت تصادفی در محدوده توزیع گردیده است. در جهت ارزیابی وضعیت حکمروایی خوب، مؤلفه‌های مشارکت روستایی، پاسخ‌گویی و شفافیت، مسئولیت‌پذیری، عدالت و برابری، کارایی و اثربخشی و نظارت استفاده شده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت کمی و با استفاده از روش‌های آماری نظیر آزمون‌های تی‌تک نمونه‌ای و همبستگی اسپیرمن صورت گرفته است و برای رابطه‌یابی میان مؤلفه‌های پژوهش از روش تصمیم‌گیری چندمعیاره دیمتل و برای رتبه‌بندی روستاها از مدل ویکور استفاده شده است. روایی پرسشنامه‌ها از طریق متخصصان و پایایی پرسشنامه‌ها نیز از طریق آزمون آلفای کرونباخ به تأیید رسیده است. مطابق نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن مؤلفه عدالت و برابری بیشترین همبستگی را با حکمروایی خوب در محدوده مورد مطالعه را دارد. مطابق نتایج مدل دیمتل نیز، مؤلفه عدالت و برابری با مقدار (D) ۵/۹۱۹ تأثیرگذارترین، مؤلفه مسئولیت‌پذیری با مقدار (R) ۵/۵۹۸ تأثیرپذیرترین و در نهایت مؤلفه نظارت با مقدار (D+R) ۱۰/۴۸۵ بیشترین ارتباط را با سایر مؤلفه‌ها دارد. مطابق نتایج مدل ویکور روستای پیراشهری بند، توپراق قلعه، انهرسفلی، وزیرآباد، میرآباد، ولنده سفلی، دده سقی، ریحان‌آباد و گنج‌آباد به ترتیب در رتبه اول تا نهم قرار گرفته‌اند.

چکیده

واژه‌های

کلیدی:

حکمروایی
خوب،
پیراشهری،
پایداری،
ارومیه.

^۱ E- Mail: M.Mousavi@urmia.ac.ir

نحوه ارجاع به مقاله:

موسوی، میرنجف. جهانگیرزاده، جواد. بایرامزاده، نیما. امیدوارفر، سجاد. ۱۴۰۲. تحلیلی بر وضعیت حکمروایی خوب در روستاهای پیراشهری ارومیه. مجله توسعه فضاهای پیراشهری. ۱۰(۲): ۲۳۶-۲۲۱.

امروزه نظام ساختاری-عملکردی کنونی مدیریت روستایی کشور، گویای این است که مدیریت روستایی با وجود نهادسازی و استقرار نهاد دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی، همواره با نگاهی بالا به پایین، با روستا و روستاییان روبه‌رو شده و فقدان الگوی خوب روستایی که می‌تواند زمینه‌ساز حضور و مشارکت فعال مردم در نظام مدیریت و برنامه‌ریزی باشد، بسیار کم‌رنگ بوده و در اغلب روستاها دیده نمی‌شود (مؤمنی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۹۵) و از طرفی ساکنان شهری و روستایی از امکانات مسکن (Wang et al., 2020)، کیفیت آموزش (Hu, 2014)، سطح سلامت کودکان (Wang, 2019) و ارائه خدمات اجتماعی برای سالمندان به‌طور نابرابر برخوردارند (Zhang et al., 2020) در کنار این مسائل با افزایش جمعیت و رشد شتابان شهری که نتیجه آن خزش شهری و شکل‌گیری نوع جدید از سکونتگاه‌ها تحت عنوان پیراشهری شده است (افراخته، ۱۳۹۹: ۱۰) که الگوهای متفاوتی از آن را در شهرها شاهد هستیم که گاهی به‌عنوان فضایی مابین شهر و روستا هستند لذا مدیریت و حکمروایی خوب این فضاها از اهمیت بالایی برخوردار است. هدف حکمروایی خوب، توسعه انسانی پایدار و در کنار آن ایجاد محیطی پایدار است که در آن، ضمن تأکید بر توجه به کاهش فقر، ایجاد اشتغال و رفاه پایدار، حفاظت و تجدید حیات محیط‌زیست و رشد و توسعه زنان، رویکرد فراهم ساختن بستر مناسب جهت مشارکت و اهمیت برنامه‌ریزی مشارکتی برای توسعه و اداره شهر و روستا می‌باشد (حکمت‌نیا و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۴۴).

حاکمیت فضایی از مجموعه‌ای از اقدامات کنترلی برای به‌کارگیری سیستم حاکمیت سرزمینی استفاده می‌کند که الگوی توسعه فضایی را بهینه می‌کند، ساختار فضایی و سیستم عملکردی منطقه را هماهنگ می‌کند و اهداف توسعه اجتماعی و اقتصادی را تضمین می‌کند (Ye & Jørgensen et al., 2019: 527; Azadi, 2020; Eakin et al., 2017; Liu, 2020: 778). حاکمیت فضایی روستایی، فضای مادی و رابطه فضایی را به‌عنوان اشیاء حکمرانی در نظر می‌گیرد و توزیع عادلانه فضا را با مشارکت چند ذی‌نفع در توسعه روستایی ترکیب می‌کند (Sun et al., 2021: 1). در حقیقت حکمروایی روستایی فرآیند نوینی است که با داشتن اصول، معیارها و شاخص‌های متفاوت از رویکردهای مطرح‌شده در نظام مدیریت روستایی پیش از خود، باعث توانمندسازی ساکنان نواحی روستایی در زمینه‌های مختلف می‌شود (حجاریان، ۱۴۰۱: ۴۲). حکمرانی که شامل همه بخش‌های جامعه باشد، در جستجوی مسیریابی به‌سوی پایداری سیاره‌ای حیاتی است (Gundersen et al., 2017: 1, Löfmarck and Lidskog, 2017: 22, Brand et al., 2021: 264). به‌طوری‌که در مقیاس جهانی، هیئت‌های بین‌دولتی تغییرات آب و هوایی، کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد در مورد تغییرات آب و هوایی، هیئت بین‌دولتی در زمینه تنوع زیستی و خدمات اکوسیستم و برنامه محیط‌زیست سازمان ملل متحد، همه سازوکارهای مشارکتی سعی در گنجاندن دانش بومی و دیدگاه‌های حاشیه‌ای هستند (Morandin-Ahuerma et al., 2019: 2; Brand et al., 2021: 265; Schoon et al., 2021: 383).

بررسی متون مرتبط با حکمروایی خوب روستایی نشان می‌دهد که رویکرد حکمروایی خوب روستایی از جمله جدیدترین و پرطرفدارترین رویکردهایی است که در زمینه مدیریت توسعه پایدار روستایی مطرح شده است. این رویکرد با تکیه بر سه رکن اصلی دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی به حضور فعال و اثرگذار این ارکان در سایه مشارکت، پاسخ‌گویی، حاکمیت قانون، کارایی و اثربخشی، مسئولیت‌پذیری، اجماع‌پذیری و نظارت و توسعه انسانی تأکید دارد (حیدری ساریان، ۱۳۹۸: ۱۳۴). و هدف آن به حداکثر رساندن بهزیستی عمومی و توجه به بهره‌مندی مادی

و معنوی انسان‌ها و رفع نیازهای آنان و حمایت از حقوق اساسی و آزادی شهروندان در همه مکان‌ها و زمان‌ها است (خدایانه، ۱۴۰۰: ۸۸).

به‌طور کلی حکمروایی روستایی عبارت است از فرآیند تأثیرگذاری همه ارکان دخیل روستایی بر مدیریت روستایی، با تمام سازوکارهایی که با آن‌ها بتوان به‌سوی تعالی و پیشرفت روستا و مردم روستایی حرکت کرد (پازکی و همکاران، ۱۳۹۹: ۹۹). حکمرانی روستایی مبتنی بر خودمختاری روستاییان است، جایی که مدل «شورای روستا» ابزاری برای افزایش ابتکار عمل روستاییان برای مشارکت در حکمرانی است (Wong et al., 2017). حکمرانی روستایی توسط منابع و توانایی‌های دولت ملی محدود شده و برای خودمختاری بر منابع درون‌زا اجتماعی غیررسمی متکی است (Huang, 2008). لذا ایجاد یک شبکه اعتماد بین فردی با تراکم بالا می‌تواند به حکمرانی مردمی روستایی بهتر دست یابد (Wu et al., 2020). به‌طور کلی توانایی یا ظرفیت افراد برای مشارکت معنادار در فرآیندهای تغییر اجتماعی و محیطی پویا و قابل یادگیری است (Palmer et al., 2022: 1) و نباید بر پایداری و ارثی بودن آن فرض شود (Reid and Nikel, 2008: 32). بنابراین در جهت حکمروایی بهینه در این فضاهای شهری نباید از امر آموزش غافل ماند.

در رابطه با موضوع پژوهش، پژوهش‌های متنوعی صورت گرفته است به‌طوری‌که در پژوهش‌های خارجی ژانگ و همکاران (۲۰۲۲) اشاره کرده‌اند که دولت‌های محلی، کارآفرینان خلاق و جمع روستایی سه موضوع کلیدی در تدوین کنش‌های جمعی هستند و حکومت مشارکتی لیوشه منعکس‌کننده برهم‌نهی چندبعدی طراحی نهادی، سرمایه اجتماعی و ویژگی‌های جمعی است. کارنا^۲ (۲۰۲۲) اشاره کرده است که جامعه مدنی در جهت ترویج حکمرانی خوب شهری نقش مهمی دارد. سارکر و همکاران^۳ (۲۰۱۸) در پژوهش خود به بررسی کاهش فقر مردم روستایی از طریق حکمرانی خوب در بنگلادش پرداختند و به این نتیجه رسیدند که اطلاعات موجود در دسترس عموم، دسترسی فقرا به خدمات اساسی دولت، شفافیت بودجه، هزینه‌ها، احکام دادگاه‌ها، دولت محلی پاسخگو، دموکراسی بنیادی و مبارزه با فساد از ابزارهای مؤثر برای توسعه هر بخش می‌باشد که از طریق حکمروایی خوب به دست می‌آید و منجر به کاهش فقر در مناطق روستایی می‌شود. در پژوهش‌های داخل کشور نیز حجاریان (۱۴۰۱) در پژوهش خود اشاره کرده است که شاخص‌های قانون‌مندی، شفافیت، مسئولیت‌پذیری، کارایی و اثربخشی، مشارکت، اجماع‌گرایی، عدالت‌محوری و پاسخ‌گویی در توسعه مؤلفه‌های پایداری اجتماعی اثرگذار هستند. مؤمنی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود اشاره کرده‌اند که رابطه قوی بین تمام شاخص‌های حکمروایی خوب و زیست‌پذیری برقرار است به‌طوری‌که بین متغیرهای عدالت‌محوری، مسئولیت‌پذیری، قانون‌محوری به ترتیب بیشترین رابطه و متغیر شفافیت دارای کمترین رابطه با زیست‌پذیری بوده‌اند. پازکی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود اشاره کرده‌اند که با استفاده از تکنیک شانون شاخص پاسخگویی بیشترین امتیاز و شاخص تخصص‌گرایی کمترین امتیاز را کسب نموده‌اند همچنین به این نتیجه رسیده‌اند که شاخص پاسخگویی بیشترین اهمیت را در افزایش سطح حکمروایی روستاها دارد. خوش‌فر و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود اشاره کرده‌اند که شاخص برابری بیشترین میانگین و

^۱Zhang et al

^۲Karna

^۳Sarker et al

شاخص مشارکت با کمترین میانگین را در سطح روستاهای مورد مطالعه دارا می‌باشد. حیدری ساربان (۱۳۹۸) در پژوهش خود اشاره کرده است که شاخص‌های مشارکت اجتماعی و مسئولیت‌پذیری از کارکردهای بیشتری در شکل‌گیری الگوی مطلوب مدیریت محلی روستایی شهرستان مشکین‌شهر تأثیر دارد و مدیریت محلی روستایی شهرستان مشکین‌شهر از لحاظ شاخص‌های حکمروایی مطلوب روستایی در وضعیت خوبی قرار دارد. فال سلیمان و همکاران (۱۳۹۹) شاخص‌های حکمروایی مطلوب روستایی را در شهرستان بیرجند از نظر مقایسه‌ای بررسی کردند و دریافتند که این منطقه از لحاظ حکمروایی مطلوب و توسعه پایدار روستایی در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و دهستان‌های شهرستان بیرجند در سطوح متفاوتی نسبت به هم قرار دارند. مطیعی لنگرودی و حجتی پور (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان الگوی میان‌کنش کارکرد سازمان‌های مردم‌نهاد با حکمروایی مطلوب روستایی در دشت حسین‌آباد غنیاب با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی به این نتیجه رسیدند که کارکرد سازمان‌های مردم‌نهاد در منطقه مورد مطالعه ۴۷ درصد از تغییرات حکمروایی مطلوب را به خود اختصاص می‌دهد. بعد اقتصادی کارکرد سازمان‌های مردم‌نهاد هم دارای اثر مستقیم و هم غیرمستقیم بر حکمروایی مطلوب روستایی است. پس از بررسی مبانی نظری و پیشینه پژوهش، به بررسی مؤلفه‌های حکمروایی خوب روستایی پرداخته شده است. در این راستا بانک جهانی در سال ۱۹۹۲ تعدادی مؤلفه برای ارزیابی حکمروایی خوب روستایی معرفی می‌کند که شامل مؤلفه‌های مشارکت، کارایی و اثربخشی، شفافیت، عدالت محوری و برابری، پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری، قانون‌مداری و اجماع محوری می‌باشد (World bank, 1992: 5)، معرفی کرده است بنابراین برای ارزیابی وضعیت حکمروایی خوب روستایی در فضاهای پیراشهری شهر ارومیه از مؤلفه‌های مشارکت روستایی، پاسخ‌گویی و شفافیت، مسئولیت‌پذیری، عدالت و برابری، کارایی و اثربخشی و نظارت استفاده شده است. امروزه فضاهای پیراشهری در سایه نبود کنترل و نظارت بر توسعه فضاهای شهری در حال گسترش می‌باشد به طوری که روستاهای پیراشهری ارومیه نیز در جهت رشد و توسعه شهر ایجاد شده‌اند و هم‌اکنون به عنوان فضایی مابین روستا و شهر به ارائه خدمات به ساکنین خود می‌پردازند تعدادی از این سکونتگاه‌ها به دلیل نزدیکی به بافت‌های حاشیه‌نشین، تغییرات منفی کالبدی و اجتماعی زیادی را تجربه کرده‌اند به طوری که به دلیل رشد غیراصولی و بدون برنامه این سکونتگاه‌های غیررسمی و نزدیک شدن به این بافت، باعث ایجاد شرایط بد زندگی و کاهش کیفیت زندگی گردیده است که نیازمند توجه ویژه‌ای در جهت کاهش تبعات این گسترش می‌باشد. بنابراین هدف اصلی این پژوهش تحلیلی بر وضعیت حکمروایی خوب در روستاهای پیراشهری ارومیه می‌باشد تا ضمن ارزیابی وضعیت فعلی این روستاها در جهت بهبود وضعیت آن‌ها از منظر حکمروایی خوب راهکارهایی ارائه گردد. از زمینه‌های نوآوری پژوهش می‌توان در حوزه روش پژوهش به استفاده از روش‌های تصمیم‌گیری بروز و همچنین استفاده از داده‌های بروز اشاره کرد همچنین به دلیل نبود پژوهش مشابه، انجام این پژوهش به نظر ضروری می‌رسد تا در راستای گسترش غیراصولی این سکونتگاه و کاهش کیفیت زندگی و زیست‌پذیری در این فضاها جلوگیری گردد همچنین در راستای برنامه‌ریزی‌های آتی شهرستان ارومیه می‌تواند مؤثر واقع شود.

روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر از نظر زمانی طولی و از نظر نتایج کاربردی می‌باشد همچنین فرآیند اجرای پژوهش به صورت کمی و از نظر هدف توصیفی-تحلیلی می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات به دو صورت اسنادی و میدانی می‌باشد. ابزار گردآوری اطلاعات نیز به صورت پرسشنامه و برداشت میدانی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش ساکنین روستاهای پیراشهری ارومیه که شامل روستاهای بند، توپراق قلعه، دده سقی، ریحان‌آباد، وزیرآباد، ولنده سفلی، انهرسفلی، گنج‌آباد و میرآباد می‌باشد که مطابق با آمار مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵ جمعیت روستاهای پیراشهری در مجموع به تعداد ۲۱۰۵۹ نفر می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران با درصد خطای ۰/۰۵ استفاده شده است که مقدار ۳۷۷ عدد به دست آمده است که به صورت تصادفی ساده در محدوده مورد مطالعه توزیع گردیده است حجم نمونه براساس درصد جمعیتی در بین روستاهای پیراشهری تقسیم شده است که به شرح جدول شماره ۱ می‌باشد:

جدول ۱. جمعیت روستاهای پیراشهری ارومیه

روستاهای پیراشهری	جمعیت	حجم نمونه
بند	۴۷۶۹	۸۵
توپراق قلعه	۲۴۶۷	۴۴
دده سقی	۱۰۵	۳
ریحان‌آباد	۱۰۵۳۶	۱۸۹
وزیرآباد	۱۹۲	۳
ولنده سفلی	۱۵۱۴	۲۷
انهرسفلی	۹۰۱	۱۶
گنج‌آباد	۳۹۴	۷
میرآباد	۱۸۱	۳
جمع کل	۲۱۰۵۹	۳۷۷

در جهت ارزیابی وضعیت حکمروایی خوب در روستاهای پیراشهری از ۶ مؤلفه که شامل مشارکت روستایی، پاسخ‌گویی و شفافیت، مسئولیت‌پذیری، عدالت و برابری، کارایی و اثربخشی و نظارت می‌باشد، استفاده گردیده است و تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت کمی و توسط نرم‌افزار SPSS صورت گرفته است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش به دلیل اینکه حجم جامعه آماری از مقدار ۲۰ زیادتر است و همچنین به خاطر قضیه حد مرکزی، به بررسی نرمال بودن آن‌ها پرداخته نمی‌شود. برای تحلیل و پردازش داده‌ها از آزمون‌های تی تک نمونه‌ای و همبستگی اسپیرمن استفاده شده است همچنین به جهت رابطه‌یابی میان مؤلفه‌های پژوهش از روش تصمیم‌گیری چندمعیاره دیمتل استفاده شده است در نهایت در جهت رتبه‌بندی روستاهای مورد مطالعه از مدل ویکور استفاده شده است. در جهت تدوین ماتریس تصمیم اولیه برای مدل دیمتل و مدل ویکور از طریق پرسشنامه نخبگان و به تعداد ۱۰ نفر توسط خبرگان این موضوع که شامل شهرسازان، برنامه‌ریزان شهری و روستایی و مدیران شهری که آشنایی کافی به محدوده مورد مطالعه داشته‌اند، پر شده است. جهت ارزیابی روایی پرسشنامه از متخصصین این حوزه که شامل برنامه‌ریزان شهری و روستایی، شهرسازان و طراحان شهری استفاده گردیده است که روایی پرسشنامه را تأیید کرده‌اند همچنین برای بررسی پایایی

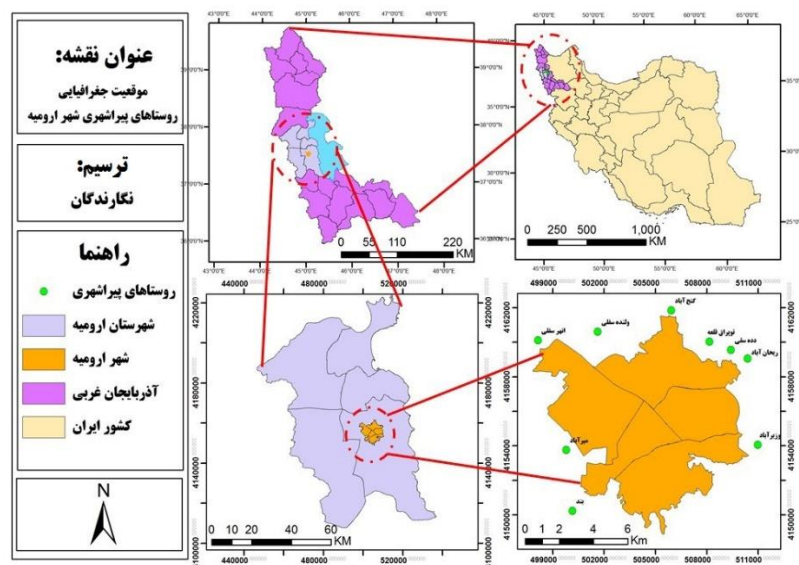
پرسشنامه‌ها نیز از آزمون آلفای کرونباخ برای ۳۰ عدد پرسشنامه استفاده شده است که نتایج این آزمون در جدول شماره ۲ نشان داده شده است:

جدول ۲. نتایج آزمون آلفای کرونباخ

مؤلفه‌ها	تعداد پرسشنامه	تعداد مؤلفه	آلفای کرونباخ
مشارکت روستایی	۳۰	۹	۰/۷۰۳
پاسخ‌گویی و شفافیت	۳۰	۱۳	۰/۷۰۸
مسئولیت‌پذیری	۳۰	۶	۰/۷۲۲
عدالت و برابری	۳۰	۱۱	۰/۷۳۱
کارایی و اثربخشی	۳۰	۱۰	۰/۷۰۳
نظارت	۳۰	۷	۰/۷۴۵
کل پرسشنامه	۳۰	۵۶	۰/۷۷۶

با توجه به جدول شماره ۲، به دلیل بالا بودن مقدار ضریب آلفای کرونباخ از ۰/۷، می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه استفاده شده در این پژوهش دارای پایایی مناسبی می‌باشد.

محدوده مورد مطالعه در این پژوهش روستاهای پیراشهری ارومیه است که شامل: ۹ روستا، گنج‌آباد در جهت شمال، توپراق قلعه، دده سفی و ریحان‌آباد در جهت شمال شرق، ولنده سفلی و انهر سفلی در جهت شمال غرب، میرآباد و بند در جهت جنوب غربی و روستای وزیرآباد در سمت جنوب شرق قرار گرفته‌اند (شکل ۱). فاصله کم روستاهای پیرامونی با حاشیه شهر ارومیه پذیرای مهاجرین از روستاهای شهرستان‌های ماکو، سلماس، خوی، اشنویه و مهاباد شده است. با توجه به مشاهده میدانی از محدوده مورد مطالعه، بیکاری، فرصت‌های نابرابر اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی باعث گردیده تا تعداد زیادی از خانوارهای کم‌درآمد و فقیر شهرستان‌های هم‌جوار به صورت محلات حاشیه‌نشین در حاشیه شهر ارومیه و روستاهای واقع در پیرامون آن اسکان یابند. این روستاها به دلیل موقعیت جغرافیایی حساس خود در معرض بیشترین برخوردها بین جریان‌های شهری و روستایی واقع شده‌اند و این موضوع ممکن است این روستاها را با آسیب‌های اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی مواجه سازد.

شکل ۱. نقشه موقعیت محدوده مورد مطالعه

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

در ابتدا به بررسی ویژگی‌های جمعیتی پرسشنامه‌های پر شده در محدوده مورد مطالعه پرداخته شده است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره ۳ نشان داده شده است:

جدول ۳. ویژگی‌های جمعیتی پژوهش

جنسیت		سن					تحصیلات			
مرد	زن	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	بین ۲۰ تا ۴۰ سال	بین ۴۰ تا ۶۰ سال	بالتر از ۶۰ سال	زیر دیپلم	دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	مقاطع بالاتر
۲۰۵	۱۷۲	۳۹	۱۱۸	۱۸۹	۳۱	۷۶	۱۳۲	۱۴۵	۲۱	۳

مطابق جدول ۳، در حوزه جنسیت ۲۰۵ نفر مرد و ۱۷۲ نفر زن، در حوزه سن، ۳۹ نفر بین ۱۵ تا ۲۰ سال، ۱۱۸ نفر بین ۲۰ تا ۴۰ سال، ۱۸۹ نفر بین ۴۰ تا ۶۰ سال و ۳۱ نفر بالاتر از ۶۰ سال سن داشتند. در حوزه تحصیلات ۷۶ نفر زیر دیپلم، ۱۳۲ نفر دیپلم، ۱۴۵ نفر لیسانس، ۲۱ نفر فوق لیسانس و ۳ نفر مقاطع بالاتر بودند.

یافته‌های تحلیلی

در ابتدا برای بررسی وضعیت موجود در روستاهای پیراشهری ارومیه از آزمون تی تک نمونه‌ای برای هر یک از مؤلفه‌ها پرداخته شده است تا میزان تفاوت معناداری آن‌ها از سطح متوسط که در این پژوهش مقدار ۳ در نظر گرفته شده است، بررسی گردد. نتایج این ارزیابی در جدول شماره ۴ نشان داده شده است:

جدول ۴. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای حکمروایی خوب در روستاهای پیراشهری

مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار T	مقدار معناداری	حد پایین	حد بالا
بند	۳/۷۹	۰/۹۸۹	۸۴	۷/۳۴۷	۰/۰۰۰	۰/۵۷۴	۱/۰۰۱
توپراق قلعه	۳/۳۴	۱/۰۷۷	۴۳	۲/۰۹۹	۰/۰۴۲	۰/۰۱۳	۰/۶۶۸
دده سقی	۲/۲۸	۰/۱۶۲	۲	-۷/۷۰۶	۰/۰۱۶	-۱/۱۲۷	-۰/۳۱۹
ریحان‌آباد	۲/۰۶	۰/۹۶۳	۱۸۸	-۱۳/۴۴۵	۰/۰۰۰	-۱/۰۸۰	-۰/۸۰۳
وزیرآباد	۳/۱۲	۰/۱۸۵	۲	۱/۱۲۲	۰/۳۷۸	-۰/۳۴۰	۰/۵۸۰
ولنده سفلی	۲/۴۱	۰/۸۸۸	۲۶	-۳/۴۶۶	۰/۰۰۲	-۰/۹۴۴	-۰/۲۴۱
انهرسفلی	۳/۱۹	۱/۰۴۶	۱۵	۰/۷۱۶	۰/۴۸۵	-۰/۳۷۰	۰/۷۴۵
گنج‌آباد	۱/۹۸	۰/۲۶۰	۶	-۱۰/۳۰۶	۰/۰۰۰	-۱/۲۵۶	-۰/۷۷۴
میرآباد	۳/۰۹	۰/۰۵۰	۲	۲/۹۸۲	۰/۰۹۶	-۰/۰۳۸	۰/۲۱۱

مطابق جدول ۴ به لحاظ برخورداری از حکمروایی خوب در روستاهای پیراشهری ارومیه، روستاهای بند و توپراق قلعه با توجه به اینکه مقدار سطح معناداری آن‌ها کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد و همچنین حد پایین و بالای مثبتشان وضعیت بهتری نسبت به سطح متوسط دارند. روستاهای وزیرآباد و انهرسفلی و میرآباد به دلیل بالا بودن سطح معناداری از ۰/۰۵ اختلاف معناداری با سطح متوسط ندارند و با توجه به حد پایین منفی و حد بالای مثبت در سطح متوسطی قرار دارند. روستاهای دده سقی، ریحان‌آباد، ولنده سفلی و گنج‌آباد به دلیل پایین بودن سطح معناداری از مقدار ۰/۰۵ اختلاف معناداری با سطح متوسط دارند و همچنین به دلیل حد پایین و بالای منفی، این روستاها سطح پایین تری از متوسط دارند.

برای ارزیابی همبستگی میان مؤلفه‌های حکمروایی خوب با حکمروایی خوب از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شده است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره ۵ نشان داده شده است:

جدول ۵. نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن

نوع رابطه	حکمروایی خوب روستایی	آزمون همبستگی اسپیرمن	
مستقیم	۰/۵۹۱	ضریب همبستگی	مشارکت روستایی
	۰/۰۰۳	سطح معناداری	
مستقیم	۰/۴۷۸	ضریب همبستگی	پاسخ‌گویی و شفافیت
	۰/۰۰۲	سطح معناداری	
مستقیم	۰/۶۲۱	ضریب همبستگی	مسئولیت‌پذیری
	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
مستقیم	۰/۶۵۵	ضریب همبستگی	عدالت و برابری
	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
مستقیم	۰/۴۲۳	ضریب همبستگی	کارایی و اثربخشی
	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
مستقیم	۰/۴۵۳	ضریب همبستگی	نظارت
	۰/۰۰۰	سطح معناداری	

با توجه به جدول شماره ۵، به دلیل پایین بودن سطح معناداری از ۰/۰۵، بنابراین رابطه‌ای معنادار بین مؤلفه‌های پژوهش وجود دارد که با توجه به ضرایب همبستگی، این ارتباطها به صورت مستقیم می‌باشد. همچنین مؤلفه عدالت و برابری به دلیل بالا بودن میزان ضریب همبستگی آن از سایر مؤلفه‌ها، رابطه بیشتری با حکمروایی خوب در محدوده مورد مطالعه دارد این موضوع نشانگر این است که با افزایش سطح عدالت و برابری، میزان حکمروایی خوب نیز در این محدوده افزایش خواهد یافت. به نظر می‌رسد دلیل اصلی این موضوع وضعیت نامناسب مؤلفه عدالت و برابری در این محدوده‌ها باشد. برای بررسی ارتباط مؤلفه‌های حکمروایی خوب با یکدیگر از مدل تصمیم‌گیری چندمعیاره دیمتل استفاده شده است. در ابتدا به تشکیل ماتریس اولیه توسط ۱۰ خبره (شامل متخصصین این امر: برنامه‌ریزان شهری، طراحان شهری، جغرافیدانان و دهیاران) پرداخته شده است که نتایج این ارزیابی به صورت ادغام شده در جدول شماره ۶ نشان داده شده است:

جدول ۶. نتایج ماتریس ادغام شده در مدل دیمتل

ماتریس	مشارکت روستایی	پاسخ‌گویی و شفافیت	مسئولیت‌پذیری	عدالت و برابری	کارایی و اثربخشی	نظارت
مشارکت روستایی	۰	۲/۲	۴/۸	۳	۴/۶	۳
پاسخ‌گویی و شفافیت	۳	۰	۲/۸	۲/۸	۳	۴/۸
مسئولیت‌پذیری	۴/۶	۳	۰	۲	۲	۲
عدالت و برابری	۳/۲	۴/۴	۳	۰	۵	۵
کارایی و اثربخشی	۲/۸	۴/۲	۴	۳	۰	۳
نظارت	۳	۵	۴/۸	۳	۳	۰

پس از ادغام ماتریس‌های گردآوری شده، به نرمال‌سازی ماتریس ادغام شده، پرداخته شده است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره ۷ نشان داده شده است:

جدول ۷. نتایج ماتریس نرمال شده دیمتل

N	مشارکت روستایی	پاسخ‌گویی و شفافیت	مسئولیت‌پذیری	عدالت و برابری	کارایی و اثربخشی	نظارت
مشارکت روستایی	۰/۰۰۰	۰/۱۰۷	۰/۲۳۳	۰/۱۴۶	۰/۲۲۳	۰/۱۴۶
پاسخ‌گویی و شفافیت	۰/۱۴۶	۰/۰۰۰	۰/۱۳۶	۰/۱۳۶	۰/۱۴۶	۰/۲۳۳
مسئولیت‌پذیری	۰/۲۲۳	۰/۱۴۶	۰/۰۰۰	۰/۰۹۷	۰/۰۹۷	۰/۰۹۷
عدالت و برابری	۰/۱۵۵	۰/۲۱۴	۰/۱۴۶	۰/۰۰۰	۰/۲۴۳	۰/۲۴۳
کارایی و اثربخشی	۰/۱۳۶	۰/۲۰۴	۰/۱۹۴	۰/۱۴۶	۰/۰۰۰	۰/۱۴۶
نظارت	۰/۱۴۶	۰/۲۴۳	۰/۲۳۳	۰/۱۴۶	۰/۱۴۶	۰/۰۰۰

پس از نرمال‌سازی ماتریس ادغام شده، به تشکیل ماتریس I-N از ماتریس نرمال شده، پرداخته شده است که نتایج آن در جدول شماره ۸ نشان داده شده است:

جدول ۸. نتایج ماتریس I-N دیمتل

I-N	مشارکت روستایی	پاسخ‌گویی و شفافیت	مسئولیت‌پذیری	عدالت و برابری	کارایی و اثربخشی	نظارت
مشارکت روستایی	۱	-۰/۱۰۷	-۰/۲۳۳	-۰/۱۴۶	-۰/۲۲۳	-۰/۱۴۶
پاسخ‌گویی و شفافیت	-۰/۱۴۶	۱	-۰/۱۳۶	-۰/۱۳۶	-۰/۱۴۶	-۰/۲۳۳
مسئولیت‌پذیری	-۰/۲۲۳	-۰/۱۴۶	۱	-۰/۰۹۷	-۰/۰۹۷	-۰/۰۹۷
عدالت و برابری	-۰/۱۵۵	-۰/۲۱۴	-۰/۱۴۶	۱	-۰/۲۴۳	-۰/۲۴۳
کارایی و اثربخشی	-۰/۱۳۶	-۰/۲۰۴	-۰/۱۹۴	-۰/۱۴۶	۱	-۰/۱۴۶
نظارت	-۰/۱۴۶	-۰/۲۴۳	-۰/۲۳۳	-۰/۱۴۶	-۰/۱۴۶	۱

پس از به دست آوردن ماتریس I-N از ماتریس نرمال شده، به معکوس کردن این ماتریس پرداخته شده است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره ۹ نشان داده شده است:

جدول ۹. نتایج ماتریس $(I-N)^{-1}$ دیمتل

$(I-N)^{-1}$	مشارکت روستایی	پاسخ‌گویی و شفافیت	مسئولیت‌پذیری	عدالت و برابری	کارایی و اثربخشی	نظارت
مشارکت روستایی	۱/۷۱۰	۰/۸۷۵	۰/۹۹۸	۰/۷۲۲	۰/۹۰۶	۰/۸۵۷
پاسخ‌گویی و شفافیت	۰/۸۰۵	۱/۷۵۰	۰/۸۹۵	۰/۶۹۲	۰/۸۲۰	۰/۸۹۹
مسئولیت‌پذیری	۰/۷۵۶	۰/۷۴۵	۱/۶۵۰	۰/۵۶۹	۰/۶۷۵	۰/۶۸۰
عدالت و برابری	۰/۹۵۸	۱/۰۹۱	۱/۰۶۹	۱/۶۹۸	۱/۰۴۳	۱/۰۶۱
کارایی و اثربخشی	۰/۸۱۱	۰/۹۲۸	۰/۹۴۶	۰/۷۰۷	۱/۷۰۳	۰/۸۴۶
نظارت	۰/۸۷۸	۱/۰۲۰	۱/۰۴۰	۰/۷۵۶	۰/۸۸۸	۱/۷۷۹

پس از معکوس کردن ماتریس I-N، به ارزیابی ماتریس ارتباطات (T) پرداخته شده است که این ماتریس از ضرب ماتریس نرمال‌سازی شده با ماتریس معکوس به دست می‌آید. نتایج این ارزیابی در جدول شماره ۱۰ نشان داده شده است:

جدول ۱۰. نتایج ماتریس T دیمتل

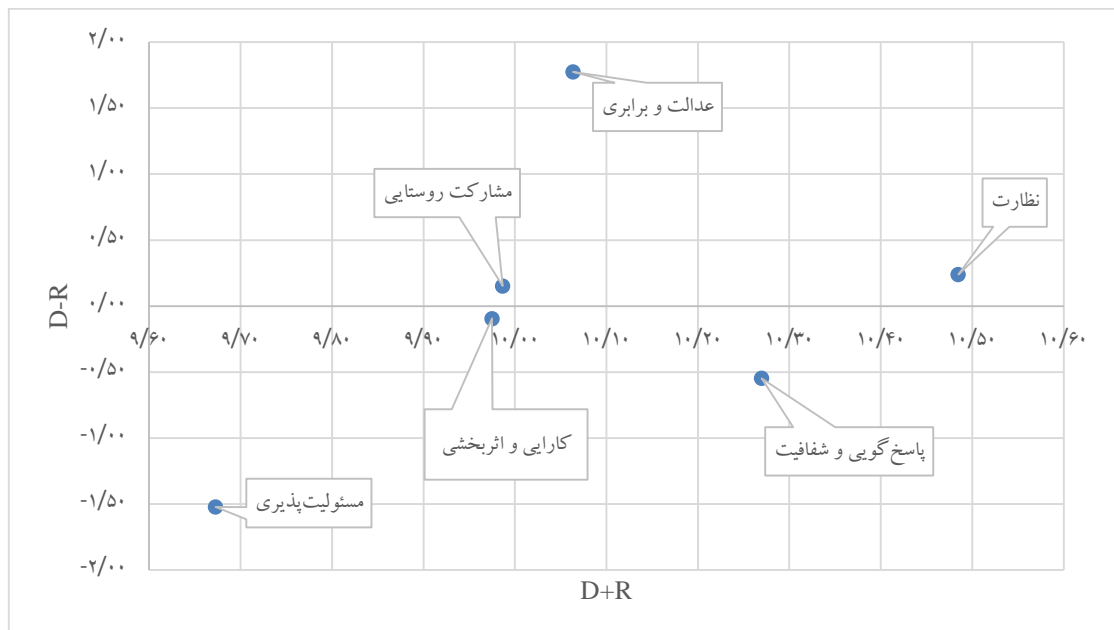
T	مشارکت روستایی	پاسخ‌گویی و شفافیت	مسئولیت‌پذیری	عدالت و برابری	کارایی و اثربخشی	نظارت
مشارکت روستایی	۰/۷۱	۰/۸۷۵	۰/۹۹۸	۰/۷۲۲	۰/۹۰۶	۰/۸۵۷
پاسخ‌گویی و شفافیت	۰/۸۰۵	۰/۷۵۰	۰/۸۹۵	۰/۶۹۲	۰/۸۲۰	۰/۸۹۹
مسئولیت‌پذیری	۰/۷۵۶	۰/۷۴۵	۰/۶۵۰	۰/۵۶۹	۰/۶۷۵	۰/۶۸۰
عدالت و برابری	۰/۹۵۸	۱/۰۹۱	۱/۰۶۹	۰/۶۹۸	۱/۰۴۳	۱/۰۶۱
کارایی و اثربخشی	۰/۸۱۱	۰/۹۲۸	۰/۹۴۶	۰/۷۰۷	۰/۷۰۳	۰/۸۴۶
نظارت	۰/۸۷۸	۱/۰۲۰	۱/۰۴۰	۰/۷۵۶	۰/۸۸۸	۰/۷۷۹

پس از تشکیل ماتریس ارتباطات، به بررسی مجموع سطر و ستون در جدول شماره ۱۱ پرداخته شده است:

جدول ۱۱. نتایج ماتریس دیمتل

D-R	D+R	R	D	
۰/۱۵۱	۹/۹۸۷	۴/۹۱۸	۵/۰۶۹	مشارکت روستایی
-۰/۵۴۷	۱۰/۲۷۰	۵/۴۰۸	۴/۸۶۱	پاسخ‌گویی و شفافیت
-۱/۵۲۳	۹/۶۷۳	۵/۵۹۸	۴/۰۷۵	مسئولیت‌پذیری
۱/۷۷۵	۱۰/۰۶۴	۴/۱۴۴	۵/۹۱۹	عدالت و برابری
-۰/۰۹۶	۹/۹۷۵	۵/۰۳۵	۴/۹۴۰	کارایی و اثربخشی
۰/۲۳۹	۱۰/۴۸۵	۵/۱۲۳	۵/۳۶۲	نظارت

با توجه به نتایج جدول شماره ۱۱، مؤلفه عدالت و برابری با مقدار (D) ۵/۹۱۹ تأثیرگذارترین، مؤلفه مسئولیت‌پذیری با مقدار (R) ۵/۵۹۸ تأثیرپذیرترین و درنهایت مؤلفه نظارت با مقدار (D+R) ۱۰/۴۸۵ را بیشترین ارتباط را با سایر مؤلفه‌ها دارد. برای بررسی علت و معلولی مؤلفه‌ها به ترسیم نمودار مدل دیمتل پرداخته شده است که نتایج این ترسیم در شکل ۲ نشان داده شده است:

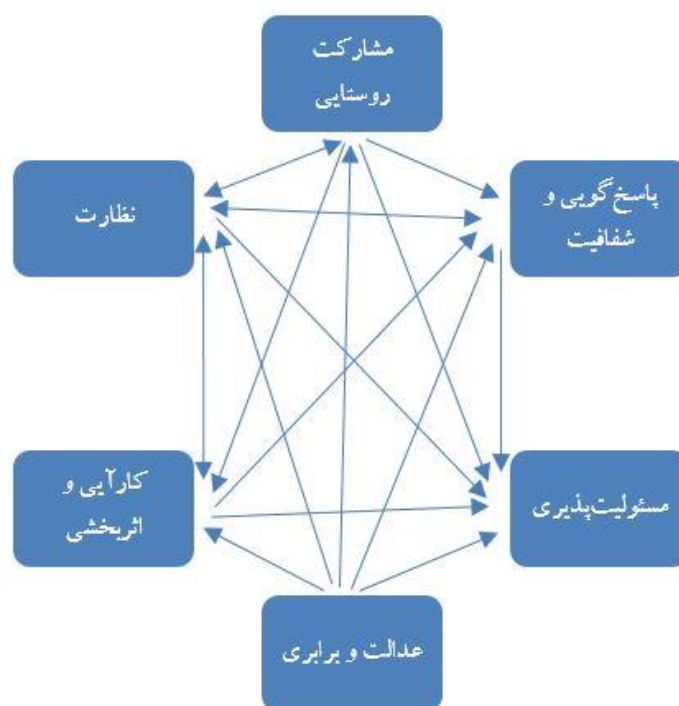

شکل ۲. وضعیت معیارها در نمودار دیمتل

با توجه به شکل ۲، سه مؤلفه مشارکت روستایی، عدالت و برابری و نظارت به عنوان علت و سه مؤلفه پاسخ‌گویی و شفافیت، کارایی و اثربخشی و مسئولیت‌پذیری به عنوان معلول می‌باشند که در جهت ارزیابی ارتباط میان این مؤلفه‌ها به ترسیم مدل ارتباط میان این مؤلفه‌ها از طریق نتایج ماتریس ارتباط پرداخته شده است که در ابتدا میزان آستانه ماتریس ارتباطات به دست آمده است و سپس براساس کم بودن مقدار ماتریس ارتباطات از این مقدار، میزان ارتباط به دست می‌آید که نتایج این ارزیابی در جدول شماره ۱۲ و شکل شماره ۳ نشان داده شده است:

جدول ۱۲. نتایج ماتریس ارتباط دیمتل

مقدار آستانه: ۰/۸۳۹	مشارکت روستایی	پاسخ‌گویی و شفافیت	مسئولیت‌پذیری	عدالت و برابری	کارایی و اثربخشی	نظارت
مشارکت روستایی	۰/۰۰۰	۰/۸۷۵	۰/۹۹۸	۰/۰۰۰	۰/۹۰۶	۰/۸۵۷
پاسخ‌گویی و شفافیت	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۸۹۵	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۸۹۹
مسئولیت‌پذیری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
عدالت و برابری	۰/۹۵۸	۱/۰۹۱	۱/۰۶۹	۰/۰۰۰	۱/۰۴۳	۱/۰۶۱
کارایی و اثربخشی	۰/۰۰۰	۰/۹۲۸	۰/۹۴۶	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۸۴۶
نظارت	۰/۸۷۸	۱/۰۲۰	۱/۰۴۰	۰/۰۰۰	۰/۸۸۸	۰/۰۰۰

شکل ۳. مدل ساختاری پژوهش

با توجه به نتایج جدول شماره ۱۲ و شکل شماره ۳، مؤلفه عدالت و برابری با همه مؤلفه‌ها در ارتباط می‌باشد و مؤلفه مسئولیت‌پذیری نیز از همه مؤلفه‌ها ارتباط پذیر است.

در نهایت در جهت بررسی و رتبه‌بندی روستاهای پیراشهری ارومیه از مدل ویکور استفاده شده است. در ابتدا ماتریس اولیه که از میانگین ۱۰ نفر از خبرگان پر شده بود، تشکیل گردید که این ماتریس در جدول ۱۳ نشان داده شده است:

جدول ۱۳. ماتریس تصمیم مدل ویکور

ماتریس	مشارکت روستایی	پاسخ‌گویی و شفافیت	مسئولیت‌پذیری	عدالت و برابری	کارایی و اثربخشی	نظارت
بند	۷/۵	۴/۵	۵	۴/۵	۴/۵	۵/۵
توپراق قلعه	۵	۳/۵	۳/۵	۴	۳/۵	۴/۵
دده سقی	۴/۵	۳/۵	۵	۳	۲	۱
ریحان‌آباد	۵/۵	۴	۳	۱	۲	۱/۵
وزیرآباد	۴	۵	۶	۵	۳	۲
ولنده سفلی	۴	۴	۴	۲	۲	۲
انهرسفلی	۳/۵	۵	۴	۴	۳	۲/۵
گنج‌آباد	۴	۵	۳	۱	۱	۱/۵
میرآباد	۴/۵	۶	۵	۵	۳	۲

پس از تشکیل ماتریس تصمیم، به تشکیل ماتریس تصمیم‌گیری بی‌مقیاس شده به روش خطی پرداخته شده است که نتایج این ماتریس در جدول شماره ۱۴ نشان داده شده است:

جدول ۱۴. ماتریس تصمیم‌گیری بی‌مقیاس شده به روش خطی

ماتریس	مشارکت روستایی	پاسخ‌گویی و شفافیت	مسئولیت‌پذیری	عدالت و برابری	کارایی و اثربخشی	نظارت
بند	۰/۱۷۶	۰/۱۱۱	۰/۱۳۰	۰/۱۵۳	۰/۱۸۸	۰/۲۴۴
توپراق قلعه	۰/۱۱۸	۰/۰۸۶	۰/۰۹۱	۰/۱۳۶	۰/۱۴۶	۰/۲۰۰
دده سقی	۰/۱۰۶	۰/۰۸۶	۰/۱۳۰	۰/۱۰۲	۰/۰۸۳	۰/۰۴۴
ریحان‌آباد	۰/۱۲۹	۰/۰۹۹	۰/۰۷۸	۰/۰۳۴	۰/۰۸۳	۰/۰۶۷
وزیرآباد	۰/۰۹۴	۰/۱۲۳	۰/۱۵۶	۰/۱۶۹	۰/۱۲۵	۰/۰۸۹
ولنده سفلی	۰/۰۹۴	۰/۰۹۹	۰/۱۰۴	۰/۰۶۸	۰/۰۸۳	۰/۰۸۹
انهرسفلی	۰/۰۸۲	۰/۱۲۳	۰/۱۰۴	۰/۱۳۶	۰/۱۲۵	۰/۱۱۱
گنج‌آباد	۰/۰۹۴	۰/۱۲۳	۰/۰۷۸	۰/۰۳۴	۰/۰۴۲	۰/۰۶۷
میرآباد	۰/۱۰۶	۰/۱۴۸	۰/۱۳۰	۰/۱۶۹	۰/۱۲۵	۰/۰۸۹

پس از تشکیل ماتریس تصمیم‌گیری بی‌مقیاس شده به روش خطی، به تعیین مقادیر سود و تأسّف پرداخته شده است همچنین وزن‌دهی معیارها از طریق آنتروپی شانون صورت گرفته است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره ۱۵ نشان داده شده است:

جدول ۱۵. تعیین مقادیر سود و تأسّف و وزن‌دهی

ماتریس	مشارکت روستایی	پاسخ‌گویی و شفافیت	مسئولیت‌پذیری	عدالت و برابری	کارایی و اثربخشی	نظارت
f*	۰/۱۷۶	۰/۱۴۸	۰/۱۵۶	۰/۱۶۹	۰/۱۸۸	۰/۲۴۴
f-	۰/۰۸۲	۰/۰۸۶	۰/۰۷۸	۰/۰۳۴	۰/۰۴۲	۰/۰۴۴
W	۰/۰۳۶	۰/۰۲۸	۰/۰۸۲	۰/۳۰۰	۰/۲۱۸	۰/۳۳۶

پس از ارزیابی مقادیر سود و تأسف و وزن دهی، به محاسبه سودمندی و تأسف گزینه‌ها، شاخص ویکور و رتبه‌بندی روستاهای پیراشهری ارومیه پرداخته شده است همچنین مقدار V در نظر گرفته شده در این پژوهش مقدار ۰/۵ می‌باشد. نتایج این ارزیابی در جدول شماره ۱۶ نشان داده شده است:

جدول ۱۶. محاسبه سودمندی، تأسف گزینه‌ها و رتبه‌بندی

رتبه‌بندی	Q	R	S	
۱	۰/۰۰۰	۰/۰۳۸	۰/۰۸۲	بند
۲	۰/۲۰۸	۰/۰۷۵	۰/۳۳۱	توپراق قلعه
۷	۰/۸۷۴	۰/۳۳۶	۰/۷۲۴	دده سقی
۸	۰/۹۰۲	۰/۳۰۰	۰/۸۷۷	ریحان‌آباد
۴	۰/۵۵۹	۰/۲۶۱	۰/۳۹۷	وزیرآباد
۶	۰/۷۶۴	۰/۲۶۱	۰/۷۵۱	ولنده سفلی
۳	۰/۵۵۲	۰/۲۲۴	۰/۴۹۴	انهر سفلی
۹	۰/۹۴۰	۰/۳۰۰	۰/۹۴۱	گنج‌آباد
۵	۰/۵۶۵	۰/۲۶۱	۰/۴۰۹	میرآباد

با توجه به نتایج جدول شماره ۱۶، روستای پیراشهری بند با رعایت شرط اول و دوم در رتبه اول قرار دارد همچنین به ترتیب روستای توپراق قلعه، انهر سفلی، وزیرآباد، میرآباد، ولنده سفلی، دده سقی، ریحان‌آباد و گنج‌آباد در رتبه دوم تا نهم قرار گرفته‌اند.

نتیجه‌گیری

الگوی حکمروایی خوب می‌تواند بستر مناسبی را جهت بهبود زیست ساکنان روستایی فراهم آورد. در همین راستا در این پژوهش به تحلیل وضعیت حکمروایی خوب در روستاهای پیراشهری ارومیه پرداخته شد، که می‌تواند کمک بسیاری به پیشبرد برنامه‌های زیست‌محیطی، اجتماعی، عمرانی و توسعه روستاهای پیراشهری در محدوده مورد مطالعه نماید. همچنین مطابق با نتایج پژوهش استفاده از مؤلفه عدالت و برابری در راستای گسترش اصولی شهرها از اهمیت بالایی برخوردار است و در کنار آن با برنامه‌ریزی مبتنی بر پایین به بالا و جلب مشارکت ساکنین می‌تواند نتایج مؤثری را در این محدوده ارائه نماید.

با توجه به نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای، به لحاظ برخورداری از حکمروایی خوب در روستاهای پیراشهری ارومیه، روستاهای بند و توپراق قلعه وضعیت بهتری نسبت به سطح متوسط دارند. روستاهای وزیرآباد و انهر سفلی و میرآباد در سطح متوسطی قرار دارند. روستاهای دده سقی، ریحان‌آباد، ولنده سفلی و گنج‌آباد در سطح پایین تری از متوسط قرار دارند. به نظر می‌رسد از دلایل عمده پایین بودن سطح مؤلفه‌های حکمروایی خوب در این محدوده‌ها نزدیکی این روستاها به سکونتگاه‌های غیررسمی باشد به طوری که با گذشت زمان و گسترش این سکونتگاه‌های غیررسمی به سمت این روستای پیراشهری و عدم کارایی مدیران روستایی در جهت کنترل و کاهش آسیب‌پذیری این روستا، با معضل حاشیه‌نشینی و کاهش کیفیت زندگی روبه‌رو خواهد شد لذا شناسایی مداخله‌گران اصلی در این بافت و لزوم

برنامه‌ریزی در جهت توسعه پایدار و کاهش تبعات گسترش حاشیه‌نشینی به سمت این محدوده از اهمیت بالایی برخوردار است. با توجه به نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن، رابطه‌ای معنادار بین مؤلفه‌های پژوهش وجود دارد که با توجه به ضرایب همبستگی، این ارتباطها به صورت مستقیم می‌باشد. همچنین مؤلفه عدالت و برابری به دلیل بالا بودن میزان ضریب همبستگی آن از سایر مؤلفه‌ها، رابطه بیشتری با حکمروایی خوب در محدوده مورد مطالعه دارد.

با توجه به نتایج مدل تصمیم‌گیری دیمتل نیز، مؤلفه عدالت و برابری با مقدار (D) ۵/۹۱۹ تأثیرگذارترین، مؤلفه مسئولیت‌پذیری با مقدار (R) ۵/۵۹۸ تأثیرپذیرترین و در نهایت مؤلفه نظارت با مقدار (D+R) ۱۰/۴۸۵ بیشترین ارتباط را با سایر مؤلفه‌ها دارد. همچنین سه مؤلفه مشارکت روستایی، عدالت و برابری و نظارت به عنوان علت و سه مؤلفه پاسخ‌گویی و شفافیت، کارایی و اثربخشی و مسئولیت‌پذیری به عنوان معلول می‌باشند. مدل مفهومی پژوهش نشانگر این است که مؤلفه عدالت و برابری با همه مؤلفه‌ها در ارتباط می‌باشد و مؤلفه مسئولیت‌پذیری نیز از همه مؤلفه‌ها ارتباط پذیر است. در نهایت با توجه به نتایج مدل ویکور که به رتبه‌بندی روستاهای پیراشهری ارومیه پرداخته است، روستای پیراشهری بند رتبه اول، توپراق قلعه رتبه دوم، انهرسقلی رتبه سوم، وزیرآباد رتبه چهارم، میرآباد رتبه پنجم، ولنده سفلی رتبه ششم، دده سقی رتبه هفتم، ریحان‌آباد رتبه هشتم و در نهایت گنج‌آباد در رتبه نهم قرار گرفته‌اند.

نتایج این پژوهش با پژوهش‌های ژانگ و همکاران (۲۰۲۲)، کارنا (۲۰۲۲)، سارکر و همکاران (۲۰۱۸) و خوش‌فر و همکاران (۱۳۹۸) در راستای تأثیر مشارکت در حکمروایی خوب همسو می‌باشد. با پژوهش مؤمنی و همکاران (۱۳۹۹)، پاکزی و همکاران (۱۳۹۹) در راستای تأثیرگذاری مؤلفه‌های کارایی و اثربخشی، مشارکت، عدالت و برابری، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی و شفافیت با حکمروایی خوب همسو می‌باشد. همچنین به دلیل نبود پژوهش مشابه در محدوده مورد مطالعه امکان مقایسه نتایج وجود ندارد. در راستای بهبودی وضعیت حکمروایی خوب در روستای پیراشهری ارومیه و با توجه به نتایج گردآوری شده پیشنهادهای عملی زیر ارائه می‌گردد:

- بهره‌گیری از نظرات، مشارکت و فعالیت اجتماعی ساکنین روستاهای پیراشهری به ویژه افراد تحصیل کرده با تشکیل نشست‌های تخصصی در حوزه‌های مختلف و فعال‌سازی گروه‌های مردمی؛
- در نظر گرفتن بودجه ویژه محرومیت‌زدایی در جهت رعایت عدالت و برابری در پراکنش کاربری‌ها؛
- تدوین سیاست‌های محرومیت‌زدایی و جلوگیری از گسترش حاشیه‌نشینی در پیراشهر ارومیه از طریق تقویت شاخص‌های حکمروایی خوب؛ و
- تلاش در جهت توسعه سازمان‌های مردم‌نهاد در روستاهای دده سقی، ریحان‌آباد، ولنده سفلی و گنج‌آباد در راستای ایجاد مشارکت‌های مردمی و توانمندسازی جامعه محلی برای دستیابی به حکمروایی خوب روستایی.

منابع

- افراخته، حسن. ۱۳۹۹. فضاهای پیراشهری: الگوها، عوامل و پسايندها. مجله توسعه فضاهای پیراشهری، دوره ۲، شماره ۱، صص ۱-۱۸.
- پاکزی، معصومه؛ شیخی، داود و صمدی‌مقدم، شیرین. ۱۳۹۹. تحلیل نقش مدیریت مبتنی بر حکمروایی خوب در توسعه پایدار روستایی مطالعه موردی: دهستان فیلستان، شهرستان پاکدشت. نشریه جغرافیا و توسعه، دوره ۱۸، شماره ۵۸، صص ۹۳-۱۱۲. doi: 10.22111/gdij.2020.5178

- حجاریان، احمد. ۱۴۰۱. مسئولیت‌پذیری حکمروایی خوب بر پایداری اجتماعی خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: مناطق روستایی شهرستان کاشان). جغرافیا و پایداری محیط، دوره ۱۲، شماره ۱، صص ۴۱-۵۵. doi: 10.22126/ges.2022.7385.2490
- حکمت نیا، حسن؛ ملکی، محمد؛ موسوی، میرنجف و افشانی، علیرضا. ۱۳۹۶. بررسی و تحلیل حکمروایی خوب شهری در ایران: مورد مطالعه: شهر ایلام. مجله آمایش جغرافیایی فضا، دوره ۷، شماره ۲۴، صص ۱۴۳-۱۵۲.
- حیدری ساریان، وکیل. ۱۳۹۸. ارزیابی الگوی مدیریت محلی روستایی مبتنی بر شاخص‌های حکمروایی خوب مطالعه موردی: شهرستان مشگین‌شهر. نشریه جغرافیا و توسعه، دوره ۱۷، شماره ۵۷، صص ۱۳۳-۱۵۴. doi: 10.22111/gdij.2019.4985
- خدایانه، کیومرث. ۱۴۰۰. ارزیابی اثرات حکمروایی شایسته بر زیست‌پذیری روستاها مورد مطالعه: بخش مرکزی شهرستان اردبیل. فصلنامه علمی برنامه‌ریزی منطقه‌ای، دوره ۱۱، شماره ۴۱، صص ۸۳-۱۰۰. doi: 10.30495/jzpm.2021.3731
- خوش‌فر، غلامرضا؛ شایان، محسن و خداداد، مهدی. ۱۳۹۸. تحلیلی بر عملکرد مدیریت روستایی با تأکید بر شاخص‌های حکمروایی خوب مورد: روستاهای شهرستان زرین‌دشت. مطالعات توسعه اجتماعی-فرهنگی. دوره ۷، شماره ۴، صص ۹-۳۵.
- فال سلیمان، محمود. شاطری، مفید و خسروی نرگس. ۱۳۹۹. بررسی مقایسه‌ی شاخص‌های حکمروایی مطلوب روستایی (مورد مطالعه: شهرستان بیرجند). مطالعات فرهنگی اجتماعی خراسان، دوره ۱۵، شماره ۱، صص ۹۵-۱۱۸. doi: 10.22034/fakh.2021.236978.1409
- مطیعی لنگرودی، سید حسن. حجی‌پور، محمد. ۱۳۹۷. الگوی میان‌کنش کارکرد سازمان‌های مردم‌نهاد با حکمروایی مطلوب روستایی نمونه: دشت حسین‌آباد غیناب در شهرستان سریشه. جغرافیا و توسعه، دوره ۱۶، شماره ۵۰، صص ۱۰۹-۱۲۶.
- مؤمنی، احمد؛ جهانشیری، ماندانا و عزمی، آئیش. ۱۳۹۹. اثرات حکمروایی خوب بر زیست‌پذیری سکونتگاه‌های پیراشهری در دهستان آدران. مجله توسعه فضاهای پیراشهری، دوره ۲، شماره ۱، صص ۱۹۳-۲۰۵.
- Azadi, H. 2020. **Monitoring land governance: Understanding roots and shoots**. Land Use Policy, 94, Article 104530.
- Brand, U., Muraca, B., Pineault, E., Sahakian, M., Schaffartzik, A., Novy, A., Streissler, C., Haberl, H., Asara, V., Dietz, K., Lang, M., Kothari, A., Smith, T., Spash, C., Brad, A., Pichler, M., Plank, C., Velegrakis, G., Jahn, T., Carter, A., Huan, Q., Kallis, G., Martínez Alier, J., Riva, G., Satgar, V., Teran Mantovani, E., Williams, M., Wissen, M. & Görg, G. 2021. **From planetary to societal boundaries: an argument for collectively defined self-limitation**. Sustainability: Science, Practice and Policy, 17:1, 264-291, <https://doi.org/10.1080/15487733.2021.1940754>
- Eakin, H., Rueda, X., & Mahanti, A. 2017. **Transforming governance in telecoupled food systems**. Ecology and Society, 22. <https://doi.org/10.5751/ES-09831-220432>
- Gunderson, L., Cosens, B. A., Chaffin, B. C., Arnold, C. A. (Tom), Fremier, A. K., Garmestani, A. S., Craig, R. K., Gosnell, H., Birge, H. E., Allen, C. R., Benson, M. H., Morrison, R. R., Stone, M. C., Hamm, J. A., Nemecek, K., Schlager, E., & Llewellyn, D. 2017. **Regime shifts and panarchies in regional scale social-ecological water systems**. Ecology and Society, 22(1). <https://doi.org/10.5751/es-08879-220131>
- Hu, A. 2014. **Can education make us healthier? An urban-rural comparative analysis based on the 2010 Chinese general social survey**. Social Sciences in China, 5, 116-130.
- Huang, Z. 2008. **Simple governance of centralization: Semi formal grassroots administration with quasi officials and dispute resolution as the main task**. Open Era, 02 (2008): 10-29.
- Jørgensen, P. S., Folke, C., & Carroll, S. P. 2019. **Evolution in the Anthropocene: Informing Governance and policy**. Annual Review of Ecology, Evolution and Systematics, 50, 527-546.
- Karna, S. (2022). **Rural-Urban Linkage and Role of Civil Society: A Successful Model for Good Urban Governance in Nepal**, Researchgate.

- Löfmarck, E., & Lidskog, R. 2017. **Bumping against the boundary: IPBES and the knowledge divide.** Environmental Science & Policy, 69, 22–28. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2016.12.008>
- Morandín-Ahuerma, I., Contreras-Hernández, A., Ayala-Ortiz, D. A., & Pérez-Maqueo, O. 2019. **Socio-Ecosystemic Sustainability.** Sustainability, 11(12), 3354. <https://doi.org/10.3390/su11123354>
- Palmer, C. G., Fry, A., Libala, N., Ralekhetla, M., Mtati, N., Weaver, M., Mtintsilana, Z., & Scherman, P.-A. 2022. **Engaging society and building participatory governance in a rural landscape restoration context.** Anthropocene, 37, 100320. <https://doi.org/10.1016/j.ancene.2022.100320>
- Reid, A., & Nikel, J. 2008. **Differentiating and evaluating conceptions and examples of participation in environment-related learning.** Springer Netherlands, 32-60. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-6416-6_3
- Sarker, M.N.I., Hossin, A., Min, W., Aktaruzzaman, M. 2018. **Poverty Alleviation of Rural People through Good Governance in Bangladesh.** The Journal of Social Sciences Research, 4(12), 547-555.
- Schoon, M., Chapman, M., Loos, J., Ifejika Speranza, C., Carr Kelman, C., Aburto, J., ... & Whittaker, D. 2021. **On the frontiers of collaboration and conflict: how context influences the success of collaboration.** Ecosystems and People, 17(1), 383-399. <https://doi.org/10.1080/26395916.2021.1946593>
- Sun, P., Zhou, L., Ge, D., Lu, X., Sun, D., Lu, M., & Qiao, W. 2021. **How does spatial governance drive rural development in China's farming areas?.** Habitat International, 109, 102320. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2021.102320>
- Wang, D. 2019. **Reduction but not elimination: health inequalities among urban, migrant, and rural children in China—the moderating effect of the fathers' education level.** BMC Public Health, 19, 1-12.
- Wang, Y., Li, Y., Huang, Y., Yi, C., & Ren, J. 2020. **Housing wealth inequality in China: An urban-rural comparison.** Cities, 96, 102428.
- Wong, H. L., Wang, Y., Luo, R., Zhang, L., & Rozelle, S. 2017. **Local governance and the quality of local infrastructure: Evidence from village road projects in rural China.** Journal of Public Economics, 152, 119-132.
- World bank .1992. **Governance and Development Report,** Washington.
- Wu, Y., Sun, X., Sun, L., & Choguill, C. L. 2020. **Optimizing the governance model of urban villages based on integration of inclusiveness and urban service boundary (USB): A Chinese Case Study.** Cities, 96, 102427.
- Ye, C., & Liu, Z. 2020. **Rural-urban co-governance: Multi-scale practice.** Science Bulletin, 65, 778–780.
- Zhang, L., Zeng, Y., Wang, L., & Fang, Y. 2020. **Urban–Rural differences in long-term care service status and needs among home-based elderly people in China.** International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(5), 1701.
- Zhang, Q., Ye, C., & Duan, J. 2022. **Multi-dimensional superposition: Rural collaborative governance in Liushe Village, Suzhou City.** Journal of Rural Studies, 96, 141–153. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.10.002>